

Útikalauz rendészeti stopposoknak

Jármy Tibor

Dr. Európa-jogi szakjogász,
vezetési tanácsadó
drjarmy@doktorszo.hu

Elfogult vagyok, mea culpa.

A hetvenéves Belügyi Szemle egykori szerzőjeként, szerkesztőjeként és rovatvezetőjeként megtisztelő felkérés a hetven gondolat egyikét publikálni. Ám felelős és kockázatos is, hiszen másfél évtizeddel távolabb a rendészet napi gyakorlatától, megtapasztalva a civil és for profit szféra milióját, sok minden mást, másképp hiszek és látok. „*Semmi sem állandó csak a változás maga.*”¹

Nemzedékünk számára a legnagyobb történelmi esemény, amely mellett tanúságot tehattünk: a rendszerváltozás volt. Itt, Európa közepén, az X generáció számára nemcsak a technológia észvesztő fejlődése, hanem a társadalmi, politikai (és persze szakmai) keretek és törésvonalak újrendeződése, régi és új, valós és torz hitek adaptálása és terjesztése volt jellemző. Ennek sajátélményű képkockáit villantom fel, időnként a Szemle optikáján keresztül.

A rendészeti praxis és kultúra

Elképesztő gyorsasággal változó korunkban, ahol a változás mindenben és mindenkin nyomot hagy s cselekvésre kényszerít, egyetlen fontos szereplő sem tagadhatja meg a fejlődést jelentő változás menedzselését, a szükséges igazodást, legkevésbé az olyan stabil intézmények, mint a rendőrség, amely állandó interakcióban van a társadalommal. Különösen úgy, hogy azon saját demokratikus intézményrendszerének kereteit kellett megteremtenie, amelyben utakat keresett. Ha e mellé társítjuk a kötelező jogi tézist, hogy egy plurális jogállam stabilitását normáinak állandósága, kizárólag indokolt módosítása is biztosítja – bonyolult helyzettel találkozunk, hiszen egyszerre módosította, korrigálta, törölte és újraalkotta működési peremfeltételeit, s ezzel teljesen egyidőben biztosítania kellett a törvényes rendet, közbiztonságot. Talán ezért is kellett várni

¹ Epheszoszi Hérakleitosz, ókori görög filozófus (Kb. Kr.e. 535–Kr.e. 475).

a rendőrség nagy átfogó törvénybeli manifesztálására 1994-ig. A rendészetet érintő reformnak a rendőrség közösség felé való nyitására kellett irányulnia, és képessé kellett tennie a rendőrséget arra, hogy rugalmasabban reagáljon a jövőbeli változásokra (Danielisz & Jármly, 2008).

E szakmai tartalomnak kiragadott elemei voltak a fals statisztikai szemlélettel történő szakítás, az emberi, politikai és szabadságjogok védelme, s persze tanulva a korábbi évtizedekből, a döntések társadalmi kontrolljának igénye is. Ebben a környezetben a Szemle feladata az európai értékek, rendészeti stratégiák és irányok bemutatása volt, neves és pályakezdő kutatók, szakemberek tolmácsolásában, teret adva a magyar tradíciókból fakadó lehetőségek elemzésére. S mindezt egy érdeklődő, ám gyorsan formálódó környezetben. A fogékonyságot a rendészet forradalmára jól mutatja, hogy az ELTE jogi karán indított *Rendészeti stratégiák, rendőrségi koncepciók* kurzusomnak ez időben 20–25 hallgatója is volt.

Alapokat többek között Szamel Lajos, Lorenz von Stein rakott szakmai gondolkodásunkhoz. „*A rendészet tárgya a közbiztonság és a közrend*” (Tauber, 2002). Szamel Lajos örökérvényű, tradícióra figyelemmel lévő meghatározása „*a rendészet úgy határozható meg, mint olyan állami tevékenység, amely a közrend megzavarásának megelőzésére, a közvetlen zavaró magatartás megakadályozására és a megzavart rend helyreállítására irányul*” (Szammel, 1995). Lorenz von Stein szerint rendészet mindaz a forma, amelyen keresztül a kormány az igazgatásba beavatkozik, illetve a rendészet a közigazgatásnak egy specifikus része. A rendészet klasszikus fogalomként a közigazgatás azon ágaként értelmezhető, amelyik a (belső) jogellenes magatartások során keletkező veszélyek elhárítását és a jogrend helyreállítását egyaránt végzi, a legitim fizikai erőszak-monopólium birtokosaként. Ezen mondatok kőbe vésettek, és számos publikáció gondolati síkját határozták meg ezen oldalakon is. Ebből indultak olyan modellek, amelyek formálták a rendészet ma is alakuló alkotmányát, ideológiáját.

A Szemle korszakos nagy alakjai (és itt bocsánat, nem teljes a sor) Korinek László, Kertész Imre, Finszter Géza mellett a munka tanulással forrott egybe. Egyszerre jelentette ismerni a rendészet legjavát, a hozzá társuló alázatot, és ma így mondanánk: kötelező interaktív, kontextuális fejlődést.

Ma, szervezetfejlesztéssel és vezetőképzéssel foglalkozom, és meggyőződésem, hogy a szervezeti kultúra egy olyan óriási, legitim állami erőszakszervezetnél, mint a rendőrség, értékformáló jelentőségű, hiszen bizonyos személyes ambíciókról, szándékokról, sőt magatartásokról (az átlagostól nagyobb arányban) lemondásra kényszeríti a tagjait, ugyanakkor, számos feltétellel, kötelezettségtámasztással terheli meg őket úgy, hogy munkájuk elválaszthatatlan része

a mások személyes életébe történő beavatkozás. A szervezeti kultúra létre, minőségére, a rendőrség államszervezetben betöltött szerepe miatt a politikai kultúra erősen rányomja hatását. Finszter szerint „...*minden tartós kötelékkal működő közösségnek a szervezeti kultúra segítségével sikerül a saját képére alakítani a benne tevékenykedőket*” (Finszter, 2003).

A Szemle színes értéket teremtett a rendészet sokszor monokróm világában. Itt érdem az eredeti gondolat, a hivatás gyakorlata; elismerés a nyomtatásban megjelenés volt. Időnként távolinak tűntek az írott sorok a hétköznapi gyakorlatától, ám a rendészet nagy magyar tudósai nemzetközi megmérettetésben is állták a próbát.

Hiszem, hogy a Belügyi Szemle közösségi tere a rendészeti szervezeti kultúra legnagyobb, hiteles felülete volt és marad.

Társadalmi roadshow vagy alábecsült érték?

A hetven év a rendészetben eredményeket, kudarcokat, elszalasztott lehetőségeket és reményeket egyaránt jelent. Két, általam is kutatott, többre érdemes terület ajánlanék e jeles esemény kapcsán a jövő nemzedékei, az Y, Z generáció figyelmébe. Ezek nagyban hozzájárulhatnak a jövőben a rendészet korszerűbb értelmezéséhez, megéléséhez és civil elfogadásához, s amelyeket érintő szakmai vitákhoz és tárgyalásukhoz sokszor biztosított felületet a Szemle. A bűnmegelőzés és a közösségi rendészet nyújtotta jelentősen feltérképezett területeket.

A bűnmegelőzés – milyen igaza volt Korineknek –, sokszor a legelső fióknak tűnik a rendészeti szekreterben. Megannyi kezdeményezés kutatta és kutatja a bűnözés csökkentésének lehetséges módozatait, a bűnalkalmak visszaszorításától a célzatos nevelésig. Számos bűnmegelőzési irányt azonosítottak a kutatások, a konfrontatív megelőzéstől a szituatív bűnmegelőzésen át (Korinek, 1995) az együttműködő feladatellátáson nyugvó intelligence-led (Ratcliffe, 2003) (adatfeldolgozás vezérelte) rendőrségig, mégis ezek inkább nemzetközi elméleti vagy kísérleti projektek voltak, a magyar rendészetben nem honosodtak meg.

Ismerjük a rendőrség belső szubkultúráját és a folyamatot, amikor „*a rendőr személyisége kiformalódik, a következőkben foglalhatjuk össze: a rendőr szerepe tartalmaz két lényeges változót, a veszélyt és a közösségtől kapott hatalmat, melyeket az általuk kifejtett konstans nyomást figyelembe véve hatékonyan értelmezhetünk.*” (Skolnick, 1974). Ahhoz, hogy e két lényeges változó megfelelő arányban kapjon teret a rendőr gondolkodásában és tetteiben, hogy mindezek között megfelelő szinergia alakuljon ki, a társadalom oldaláról pedig elismert és becsült tagként tekintsenek rá, a közösségben betöltött támogató

szerepét erősíteni indokolt. Ehhez a kriminálprevenció kiterjesztett gyakorlata és a problémamegoldásra fókuszáló, nemzeti tradíciókra is figyelemmel akklimatizált közösségi rendészet adhat muníciót.

A közösségi rendészet fogalmának és gyakorlatának meghatározására számtalan törekvés volt, ám nincs feltétel nélkül elfogadott. A közösségi rendőrség fogalomhasználat ismert, ám nem tökéletesen adja vissza, azt a gondolkodásmódot, cselekvési rutint, gondolatgazdagságot és kooperációs elvet, amely igazán elengedhetetlen eleme a közösségi rendőrségnek.

A rendészet és a helyi közösségek együttműködése, az arra való adaptációja azonban tetten érhető. A rendőrség mindig lenyomata, visszatükröződése a társadalomnak, s 2022-ben nemzetközi szinten is tele van dilemmákkal, amelyeket globális, nemzeti és helyi források egyaránt generálnak.

Ebben a bűnmegelőzés a társadalmi feedback szerepét erősítheti.

E területek elkötelezett lobbistájaként úgy vélem helyes, ha nagyobb figyelmet irányítunk e szakterületekre, hogy minél többen „lájkolják” a nyitottságra építő biztonságot.

Felhasznált irodalom

- Danielisz B. & Jármly T. (2008). *Rendészet Európában*. Duna Palota Kulturális Kht.
- Finszter G. (2003). *A rendészet elmélete*. KJK Kerszöv.
- Korinek L. (1995). *Félelem a bűnözéstől*. KJK Kerszöv.
- Ratcliffe, J. H. (2003). Intelligence-led Policing. Australian Institute of Criminology. *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, 248, 1–6.
- Skolnick, J. H. (1974). A Sketch of the Policeman's „Working Personality. In Goldsmith, J. & Goldsmith, S. S. (Eds.), *The Police Community. Dimensions of an Occupational Subculture* (pp. 101–117). Palisades Pub.
- Szamel L. (1995). *A modern rendészetfogalom és következményei*. Studia Juridica Auctoritate Universitatis Pécs Publicata.
- Tauber I. (2002). A közrend fogalmával kapcsolatos vélemények kritikája. *Belügyi Szemle*, 50(4), 129–146.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

- Jármly T. (2022). Útikalauz rendészeti stopposoknak. *Belügyi Szemle*, 70(11), 2323–2326. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.11.33>